

8 המופלאים

כתבה: אורית אנגלברג-ברעם
היסטוריונית סביבה,
שחוקרת את אזור ים המלח.

4 זהירות, בולענים לפניכם!



קרוואן שנפל לתוך בולען שנפער מתחתיו בחוף. ב' 2017.

הבולענים הם בורות גדולים מאוד, שהקוטר והעומק שלהם עשויים להגיע אף ל-30 מטרים! כיום יש בישראל יותר מ-7,000 בולענים, וממשיכים להיווצר עוד. הם נפערים באופן שנראה פתאומי, אולם לקריסת האדמה קודמים תהליכים ממושכים בשכבות התת-קרקעיות, הקשורים בירידה של מפלס המים באגן הצפוני של ים המלח. כיום גיאולוגים כבר יודעים לחזות היכן ייפער בולען.

6 מפלס ים המלח ממשיך לרדת!



ים המלח בצילום החתלול החיצון בשנת 2021.

סכרים שנבנו במדינות באזור עוצרים את זרימת הנחלים אל ים המלח. מפעלי תעשייה בישראל ובירדן שואבים מים מים המלח כדי להפיק מהם אשלג לכן כמו המים של ים המלח פחתה, והמפלס שלו ירד. בשנים האחרונות ירדת המפלס הממוצעת באגן הצפוני היא כ-1.20 מטרים לשנה, גובה ממוצע של ילד בגילכם!



בריכות האידוי של מפעלי ים המלח באגן הדרומי.

8 אבל באגן הדרומי המפלס דווקא עולה!

באגן הדרומי של ים המלח נחפרו בריכות אידוי לפני כ-60 שנים. החום העז באזור גורם למים שבהן להתאדות, ואחרי שמפעלי ים המלח קוצרים את האשלג, המגנזיום והברום, נותר בבריכות מלח הבישול שמעלה את מפלס המים. רק לפני כשנתיים החלו מפעלי ים המלח לקצור את מלח הבישול, כדי שהמים לא יציפו את האזור.

3 "יהלומים"



"יהלום" מלח.

קיימים בטבע חומרים, שכאשר הם מתגבשים, כלומר הופכים למוצקים, הם מקבלים צורה גיאומטרית מיוחדת. בתנאים מסוימים כאשר היסוד פחמן מתגבש הוא הופך להיות בצורת יהלום. כשמלח הבישול מתגבש בצורתו הטהורה, הוא מקבל צורה של קובייה.

5 יש חיים בים המוות!



פרופסור עדה יונת.

במרוצת ההיסטוריה אנשים חשבו שבגלל ריכוז המלחים הגבוה בים המלח אף יצור חי לא מצליח לשרוד במימיו. הנוצרים בימי הביניים כינו אותו "ים המוות" ואף האמינו שבו נמצא הפתח של הגיהנום. אבל כיום אנחנו יודעים כי יש יצורים שלא נראים בעין בלבד, אלא רק בעזרת מיקרוסקופ, שמצליחים לשרוד במי ים המלח: אצה וחיידיק מסוימים. החוקרת הישראלית פרופסור עדה יונת ביצעה חלק מהניסויים שלה על החיידיק שחי בים המלח, ובאמצעותם היא מצאה את התגלית שזיכתה אותה בפרס נובל היוקרתי!



חפץ בשמורת עין גדי.

7 מים מתוקים

לאורך חופי ים המלח ובמדבר יהודה הגובל בים נובעים לא מעט מעיינות של מים מתוקים. מקומות אלה, שבהם יש מים מתוקים בלב אזור צחיח, נקראים נאות מדבר (וביחיד: נווה מדבר), ויש להם חשיבות גדולה עבור הצומח, החי והאדם שבאזור. לנווה המדבר עין גדי ניתן לראות סוגים רבים של צמחים ובעלי חיים מיוחדים, בהם יעלים ושפני סלע.

1 המקום הנמוך ביותר בעולם!



קווי החוף שנוצרים בעקבות מפלס המים שירד יוצרים "מדרגות".

בשנת 1837 יצאו שני חוקרים אנגלים למסע שהיה נועז מאוד בזמנו, והיו הראשונים לגלות ולקבוע כי פני ים המלח נמוכים באופן משמעותי מפני האוקיינוס. מאז ירד מפלס המים של ים המלח בכמה מטרים, והוא ממשיך לרדת. ב-2019 התגלה כי באנטארקטיקה יש אזור נמוך יותר מים המלח, אבל הוא מכוסה בקרח, כך שעדיין ניתן לומר כי ים המלח הוא המקום היבשתי הגלוי הנמוך ביותר בעולם!

עובדות מעניינות על ים המלח

הכירו מקרוב את המקום הכי נמוך בעולם

2 בטוח שמלוח!



מלח שהתגבש בצורת שונות ומרהיבות.

בים המלח יש ריכוז גבוה מאוד של מינרלים ("מלחים") מסוגים שונים. מלבד נתרן כלורי, המשמש מלח בישול, מומסים בים המלח גם אשלג, ברום, מגנזיום, סידן, גופרה ועוד. הכמויות הגבוהות של מינרלים במים נקראות "צפיפות המים", והיא זו שגורמת לכך שקל לצוף על פני ים המלח! חלק מהמינרלים הללו שימושיים לנו מאוד, ולכן התפתחה תעשייה ענפה של הפקת תוצרים מים המלח.